

Vooruitgang zonder inspanning

– Radha Burnier

Er wordt wel gezegd dat het gemanifesteerde universum de zelfexpressie is van de goddelijke werkelijkheid, maar in de ogen van onvolmaakte mensen is het vol tekortkomingen. Sommige mensen geloven zelfs dat zij het universum zouden kunnen verbeteren, als zij de kans maar kregen! Dit ligt misschien, bewust of onbewust, achter vragen als: waarom heeft God de wereld geschapen zoals hij is? Waarom bestaat het kwaad? De mens zou op een andere manier begiftigd geweest kunnen zijn, in plaats van een ellendig creatuur te zijn, steeds aan het worstelen en wedijveren. Misschien schieten onze ogen tekort en niet het Goddelijk Plan op zichzelf, zoals het gezien wordt door hen die zien met de ogen van Wijsheid en die zeggen dat het universum de manifestatie is van het Goddelijke.

Er zijn verschillende perspectieven van waaruit deze zaak kan worden bekeken, zelfs op ons niveau, en gezichtspunten die uit verschillende richtingen komen zouden best wel eens heel nuttig kunnen zijn. Het begrijpen van de processen, zelfs alleen op onze kleine aardbol, is bijzonder moeilijk, want zij zijn complex, subtiel en diepgaand. Het is bijvoorbeeld niet gemakkelijk te begrijpen hoe groei en dood onderling verbonden zijn in het evolutieproces; hoe absolute werkelijkheid en het principe van maya (begoocheling, redactie) samenwerken om het Ene Leven zichzelf uit te laten drukken; hoe het Ene het vele wordt, in- en uitademend. Dit uitzetten en terugtrekken gebeurt bij alles in manifestatie. In de Indiase geschriften wordt het voorbeeld gegeven van het zaadje van de banyanboom, dat zo klein is als een mosterdzaadje, maar immense groeikracht heeft. Het kan uitgroeien tot een enorme boom en een heel leger beschutting bieden, want kennelijk zit het vermogen tot groei eveneens in elk celletje en elk deeltje van de boom.

Groei houdt altijd vermenigvuldiging en afscheiding in. Allegorisch wordt verteld dat Prajapati, de heer van de schepping, zei: 'Ik wil veel worden'. Dit betekent dat de onzichtbare, onzegbare Werkelijkheid de impuls heeft om te groeien, om de verborgen elementen en schoonheid in zichzelf te openbaren, zoals de zon zijn stralen van licht en warmte uitzendt. Zo komt uit de eenheid het uitgebreide en gevarieerde leven op alle niveaus van het gemanifesteerde universum voort.

Naarmate de diversificatie voortschrijdt worden ook alle eigenschappen die in het bewustzijn latent aanwezig zijn geleidelijk geopenbaard. Zintuigen, emotie en denkvermogen, die braak lagen, worden tot leven gewekt en gevoed door ervaring, totdat het denkvermogen een bepaald stadium bereikt. Dan voedt het gevoel van afgescheidenheid het denkvermogen en dit is misschien nodig voor de groei en handelwijze ervan. Het is zich bewust van de 'ander', wil strijden, opnieuw vormgeven, wedijveren, vergelijken en inschatten. Zo groeit het denkvermogen soms tot een briljant intellect, in staat tot het begrijpen van de wereld ver buiten zichzelf, zoals de beste filosofen, wetenschappers en denkers dat doen. Wanneer er gekeken wordt door het 'sleutelgat' van een klein denkvermogen, lijkt dit stadium – waar egoïsme, kwaad, onrechtvaardigheid en verwarring lijken te heersen – echter een vergissing. Dan wordt er de vraag gesteld waarom er geen betere plannen uitgewerkt hadden kunnen worden door het goddelijk denkvermogen. In de loop van een lange tijdspanne wordt er een prachtig gebouw neergezet, maar intussen hebben wij onvoldoende begrip en zijn onze oordelen onjuist. Wij zijn onthutst en

verward door de afwisseling van genot en pijn in ons leven.

Alle problemen lijken geïntensiveerd te worden op het fysieke niveau en wanneer wij in fysieke lichamen incarneren maken de tegenstellingen zoals pijn en genot, hoop en vrees de sterkste indruk op ons bewustzijn. Pijn en genot verschillen echter niet van elkaar; zij zijn als de twee zijden van dezelfde medaille. Het is noodzakelijk om te beseffen dat niets pijnlijks of prettigs feitelijk bestaat. Onze eigen reacties op dingen zorgen ervoor dat wij ze etiketteren als pijnlijk of prettig. Natuurlijk is er, als wij met een speld in de huid prikken, een pijnsensatie, die fysiek is – de reactie van het lichaam. Maar psychologische pijn en genot worden veroorzaakt door reacties. Het is een illusie te geloven dat de bron daarbuiten ligt en dat wij daaraan dienen te ontsnappen, of deze veranderen. Wat moet veranderen is onze eigen respons, die geen reactie moet zijn, geen geconditioneerde of mechanische reflex. Bedachtzaam moet het denkvermogen leren om te bespiegelen en zijn eigen natuur te begrijpen, zijn eigen tekortkomingen en neigingen. Dan begint het te zien vanuit een dieper niveau.

Ongeduld, frustratie, ambitie en het verlangen naar resultaat binnen een bepaalde tijdspanne zijn belemmeringen, omdat zij voortkomen uit ego-bewustzijn. Dit perkt het vermogen om duidelijk te zien in. Aan de andere kant wordt het denkvermogen verhelderd en gekalmeerd wanneer wij beseffen dat pijn noch genot duurzaam is en dat dit voorbijgaande psychologische ervaringen zijn. Het denkvermogen is dan niet langer opgewonden, in beweging, vol hoop of vrees. De gebruikelijke notie van *viveka*, vaak ver-

taald als onderscheidingsvermogen, impliceert het opmerken van verschillen, afgescheidenheid, veelvoudigheid, het kunnen onderscheiden van het werkelijke en het onwerkelijke. Maar er is een staat van bewustzijn waar *viveka* culmineert in zuivere perceptie en waar het denkvermogen kalm is. Het dringt door tot de innerlijke natuur, betekenis en doelstelling van alles wat is. Dit maakt ook deel uit van de groei van de vermogens.

Er zou geen vooruitgang zijn op het materiële niveau zonder het rationaliserende, onderscheid makende denkvermogen. Dit moet echter groeien in diepte en subtiliteit om waarneming van de innerlijke aard van alles mogelijk te maken. Het idee dat er afgescheidenheid is activeert één niveau van het denkvermogen; het vormt een deel van een voorbijgaand proces. Het werkelijke te zien als het werkelijke, en het onwerkelijke als het onwerkelijke, met onze verfijndere zintuigen is het volgende stadium. In alle mensen is er een ‘derde oog’ dat verder kan zien dan wat wij normaal zien, dat strijd doet afnemen en deze vervolgens elimineert.

Wanneer spiritueel leven een worsteling wordt, verslaat het zichzelf. Om vooruitgang te boeken op “het Pad” moeten wij leren om volkomen kalm te worden en gespeend te zijn van ambitie. Wat nauwelijks begrepen wordt, zelfs niet door serieuze leerlingen, is dat strijd tot egoïsme leidt. De energie die aangewend wordt op het Pad moet vrij zijn van persoonlijke, zelfzuchtige motieven. Zoals wij gezien hebben zit er groei in alle manifestatie, die naar buiten en naar binnen gericht plaatsvindt. Zoals het banyanzaadje dat uitgroeit tot een boom met vele takken, gebladerte en vruchten, zo groeit de

ziel. *De ziel van de mens is onsterfelijk, en zijn toekomst is de toekomst van iets waarvan de groei en pracht grenzenloos zijn.* Aangezien groei en expansie deel uitmaken van de enorme processen van de natuur, inherent in ieder van ons aanwezig, zouden wij ons vergeefs inspannen om een vooropgezet doel te bereiken. Wij kunnen geen banyanzaadje tot een enorme boom laten uitgroeien. Het enige dat wij kunnen doen is het te beschermen tegen bedreigingen en het voldoende grond en water te geven. Precies zo kunnen wij de groei van de ziel stimuleren door foute omstandigheden te elimineren en een aangename omgeving te scheppen, die volkomen vrij is van ambities. Wat we nodig hebben is niet ambitie en gedrevenheid, maar een diepe overtuiging van de welwillendheid van het leven.

Samen leven als vrienden

Verscheidene kranten hebben informatie gepubliceerd over de ‘Hof van Eden’ die gevonden is in Nieuw Guinea, waar een verbijsterend aantal schepselen, van wie gedacht werd dat zij uitgestorven waren, nog steeds bestaat in heuvelachtige gebieden, begroeid met oerwoud. Dit is geen sensationeel nieuws van journalisten; het is een bericht van een team deskundigen dat de regio in kaart bracht, wel veertig nieuwe soorten gevonden heeft en verwacht er meer te zullen ontdekken. Volgens een krantenbericht zei één van de wetenschappers: *Het is een voorbeeld van hoe heel Nieuw Guinea er vijftigduizend jaar geleden uitzag, toen er niet gejaagd werd, geen wouden gekapt werden en het milieu niet geschonden werd. Er zijn nog maar heel weinig sporen van de mens te vinden zijn.*

Een andere onderzoeker verklaarde: *Dit is zo dicht bij (de omstandigheden in) de Hof van Eden als u ooit op aarde zult vinden.*

De menselijke bevolking in dat hete en vochtige gebied is bijzonder klein en niemand bemoeide zich met dat primitieve, beboste deel van het land. Bewijs hiervoor was dat veel dieren geen spoor van angst toonden voor de wetenschappers die onderzoek verrichtten: *Twee echidna's met lange snavels, een primitief eierlegend zoogdier, stonden de wetenschappers toe hen op te tillen en mee terug naar hun kamp te nemen om ze te bestuderen.* Wat spannend moet dat geweest zijn om deze schatkamer van de natuur te vinden, en wat een ramp zou het zijn als de publiciteit hebzuchtige mensen aantrekt naar dit prachtige toevluchtsoord voor Gods schepselen. Op Borneo, dat net als Nieuw Guinea deel uitmaakt van de Indonesische archipel, worden er soortgelijke maagdelijke oerwouden gekapt om er olie-palmplantages te vestigen. Daarbij worden talloze pas ontdekte soorten vernietigd, aldus milieudeskundigen.

Toen zij een lezing gaf over *De plaats en de functie van de mens in de natuur* (zie *Wake Up India* van 1997-98), sprak Annie Besant over de plaats en functie van de mens in de natuur, zoals zij zijn en zoals zij zouden moeten zijn, daar dit verschillende zaken zijn. Zij geloofde dat het de rol van de mensheid in een verder ontwikkeld stadium is om de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor minder ontwikkelde schepselen en hen vooruit te helpen – natuurlijk in overeenstemming met het perspectief van een ultiem spiritueel doel. *Onder rechtstreeks bestuur van de Leraren werd aan de mens de leiding toevertrouwd over de lagere evolutie van de*

Echidna

De gewone mierenegel (Tachyglossus aculeatus (Grieks: 'gestekelde sneltong')) is een eierlegend zoogdier dat voorkomt in Australië en Nieuw-Guinea. De mierenegel is verwant aan het vogelbekdier en de vachtegels.

planeet. Hij werd aangesteld als een soort directeur of toezichthouder onder de spirituele hiërarchie van de wereld.

Of de lezer nu bereid is om de visie van Dr. Besant te aanvaarden en er over na te denken of niet, er moet aandacht worden geschonken aan het feit dat de mens zich niet als een soort oudere broer betoond heeft jegens lagere scheppingsvormen. Hij vertoont echter de neiging om dieren, planten en alles op aarde ten eigen bate te gebruiken, waarbij hij *hun* noden en ontwikkeling en het evenwicht in de natuur negeert.

Zoals recent is aangetoond in Nieuw Guinea zijn dieren van nature onschuldig, vol vertrouwen, zelfs vol genegenheid en behulpzaam. Veel honden vertonen bijvoorbeeld deze eigenschappen, maar mensen hebben manieren ontdekt om andere trekken bij sommige soorten honden en andere dieren in te prenten, waardoor zij veranderen; ze worden wantrouwend, woest en vijandig jegens de mens. Annie Besant zegt hierover: *Hij lijkt er niet*

*in geslaagd te zijn het laatste beetje
bruutheid bij het wilde dier in te prenten.
Die zal niet uit zichzelf op jacht gaan
tenzij hij honger heeft... Het is merk-
waardig dat de liefde voor het doden als
vermaak lijkt toe te nemen met wat be-
schaving wordt genoemd; een wilde in
zijn laagste levensvorm jaagt alleen om
te eten.*

Het gevolg van de gewoonte van de mens om op dieren neer te kijken en ze slecht te behandelen is overal ter wereld te zien: *Alles wat van ons zou hebben kunnen houden, ontvlucht ons; alle schepselen van bossen en velden en wouden en oerwouden vluchten voor de voetstap van de mens. Wij horen nog wel af en toe over een paar plaatsen ter wereld waar dit niet gebeurt en zeelieden verhalen van nieuwe landen die zij bezoeken waar onschuldige dieren zich om hen heen scharen, onbevreesd en nieuwsgierig.*

Ongeveer honderd jaar nadat Annie Besant deze woorden uitsprak is opnieuw zo'n maagdelijk land, waar schepselen leven zonder angst of buitensporige woestheid – angst leidt immers tot woestheid – aangetroffen in Nieuw Guinea en dat alleen al maakt het een beetje een paradijs.

Niet alleen zijn dieren bereid om vriendelijk te zijn tegen de mens, maar ondanks de wreedheid die hen wereldwijd wordt aangedaan vertonen zij van nature ook het verlangen om behulpzaam te zijn. Mij kwam onlangs ter ore dat de *San Francisco Chronicle* (15.12.2005) berichtte over een walvis die verstrikt was in een web van strikken en lijnen die zich om haar hele lijf vastgesnoerd hadden, terwijl zij worstelde om zich drijvende te houden. Toen hij dit zag, meldde een visser dit aan een milieugroep en kwam er een reddingsbrigade naar toe. De enige

manier om de walvis te redden was door te duiken en het netwerk van touwen om haar heen te ontwarren, hetgeen een paar uur duurde en wat gevaarlijk had kunnen zijn voor de redders. Toen zij bevrijd was vertelden de duikers dat zij ging rondzwemmen in wat vreugdevolle cirkels leken te zijn. Daarna kwam zij terug bij iedere duiker afzonderlijk en gaf hen een zetje, ze duwde voorzichtig tegen hen aan – zij bedankte hen! Sommigen van hen zeiden dat het de meest ongelooflijke en prachtige ervaring in hun leven was.

Veel minder dramatische voorbeelden kunnen worden aangehaald van dieren die blijk geven van waardering, trouw en andere roerende eigenschappen in hun relatie met de mens, die vaak zo hard van hart is en zo ondankebaar. Zouden mensen niet eens, in het licht van moderne kennis, hun relatie tot 'lagere' schepselen, dieren en planten, opnieuw moeten bezien?

In bovengenoemde voordracht geeft Dr. Besant ook commentaar op heiligen die alle levende dingen liefhebben en als vriend beschouwen. Onder hen bevinden zich St. Franciscus van Assisi en Indiase yogi's die veilig door oerwouden lopen waar tijgers en slangen verblijven. Zeer onlangs hebben de monniken van de Tjigertempel in de provincie Kanchanaburi in Thailand zestien tijgers geadopteerd die zij gered hadden toen zij als welpen hun moeders verloren. In het nummer van 19 april 2006 van *The Hindu*, één van India's grootste dagbladen, stond een roerende foto van een liefdevolle monnik met zijn armen rond twee volwassen tijgers, tegenover een derde. Zij leven in vrede en vriendschap, wat waarlijk al onze relaties zou moeten kenmerken.

Ook zien wij veel voorbeelden in de pers van dieren die andere schepselen helpen of redden. Een waar gebeurd voorval betreft een babynijlpaard dat door de tsunami in een rivier in Kenia terecht kwam, in de oceaan uitkwam en door de huizenhoge golven weer op het strand werd geworpen. Het werd gevonden door boswachters, uitgedroogd en 'ziek van verlangen naar zijn verloren moeder.' Zij vervoerden hem naar het Haller Park in Mombasa, waar hij bevriend raakte met een reuzen mannetjesschildpad, wiens naam in het Swahili (de plaatselijke taal) betekent 'Oude man'. Toen het nijlpaardje in de omheining werd losgelaten, waggelde hij op de schildpad af en het stel werd onafscheidelijk. Eén van de ecologen van het park vertelde het persagentschap Reuters: *Nadat hij was weggedreven en zijn moeder was kwijtgeraakt, was het nijlpaard getraumatiseerd; hij moest iemand zoeken als surrogaatmoeder. Gelukkig kwam hij bij de schildpad terecht en kon hij zich goed hechten. Zij zwemmen, eten en slapen samen.* Zulke banden hebben zelfs bestaan tussen katten en honden, die gezien worden als spreekwoordelijke vijanden.

Een ander nieuwtje uit Thailand vermeldt de vriendschap die ontstond tussen een kat van een jaar oud en een vier jaar oude aap, die zowel moeder als speelgenootje werd. Zij mochten wonen in een tempel ten noorden van Bangkok, omdat zowel apen als katten traditioneel welkom zijn geworden en gevoed worden in tempels door monniken en bezoekers. Zulke vriendschappen zijn er in overvloed, maar over het algemeen zijn wij niet bereid onze kennissenkring uit te breiden door een goede verstandhouding aan te kweken en affectie te hebben voor mensen en diersoorten die niet op onszelf lijken.

Laten wij een poging doen om te beseffen dat wij mensen deel uitmaken van een groter leven dat dieren, planten en zelfs mineralen omvat. Dan zal de dag snel aanbreken dat er gebeurt wat de bijbel aangeeft: *Wolf en lam zullen samen weiden, een leeuw en een rund eten beide stro en een slang zal zich voeden met stof. Niemand doet kwaad, niemand sticht onheil op heel mijn heilige berg, zegt de HEER* (Jesaja 65:25).

Uit: *The Theosophist*, juli 2006
Vertaling: A.M.I.

Theosofie is niet wat men in een of ander boek vinden kan. Wat daarin te lezen valt kan wel juist zijn, maar theosofie is de wijsheid die opbloeit uit een besef van Waarheid in haar totaliteit.

Sri Ram